

дослідженні була приділена першому варіанту, що зумовлено потребою в об'єднанні в один закон всіх норм, що стосуються адміністративної відповідальності за діяльність для полегшення їх практичного використання.

Ганущак Н.В.

студентка,

Шепета О.В.

кандидат юридичних наук, доцент,

Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки

Національної академії Служби безпеки України

ПРОФЕСІЙНА ТАЄМНИЦЯ ТА ЇЇ ВИДИ

На сьогоднішній день значна увага приділена питанням вирішення проблеми інформаційної безпеки: зокрема, шляхом законодавчого встановлення переліку видів інформації, яка повинна належати до інформації з обмеженим доступом, та механізмів реалізації обмеження доступу до такої інформації. В системі визначених законодавством України видів інформації з обмеженим доступом професійній таємниці приділено, на жаль, недостатньо уваги в науці. «На жаль» – тому, що від питання забезпечення охорони професійної таємниці напряму залежить захист особистих немайнових прав фізичних осіб, що в рамках інтеграції України до Євросоюзу набуває надзвичайно важливого практичного значення. З огляду на це, виникає необхідність аналізу деяких міжнародно-правових джерел у сфері встановлення правового режиму професійної таємниці. Як відомо, професійна таємниця – це матеріали, документи, інші відомості, якими користується особа в процесі та у зв'язку з виконанням своїх професійних обов'язків, які забороняється розголошувати у будь-якій формі. В правовій науці виділені певні критерії, за якими інформація може бути віднесена до професійної таємниці. По-перше, така інформація довірена або стала відомою особі виключно через виконання нею своїх професійних обов'язків. По-друге, особа, якій довірено інформацію, не перебуває на державній або муніципальній службі. По-третє, заборону на поширення довіреної або такої, що стала відомою, інформації, яка може зашкодити правам або законним інтересам довірителя, встановлено законом. По-четверте, інформація не належить до відомостей, що становлять державну або комерційну таємницю [1].

До видів професійної таємниці відносять: слідчу таємницю, комерційну таємницю, таємниця заповіту, банківську таємницю,

адвокатську таємницю, лікарську таємницю, таємницю страхування, таємницю усиновлення, таємницю голосування, таємницю нотаріальних дій, журналістська таємниця, таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції тощо. Слідча таємниця – відомості досудового розслідування можна розголошувати лише з дозволу слідчого або прокурора і в тому обсязі, в якому вони визнають можливим [2]. Комерційна таємниця – інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію [3]. Таємниця заповіту – нотаріус, інша посадова, службова особа, яка посвідчує заповіт, свідки, а також фізична особа, яка підписує заповіт замість заповідача, не мають права до відкриття спадщини розголошувати відомості щодо факту складання заповіту, його змісту, скасування або зміни заповіту [3]. Банківська таємниця – інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третіми особами при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту [4]. Адвокатська таємниця – будь-яка інформація, що стала відома адвокату про клієнта, а також питання, з яких клієнт звертався до адвоката, зміст порад, консультацій, роз'яснень адвоката, складені ним документи, інформація, що зберігається на електронних носіях, та інші документи і відомості, одержані адвокатом під час здійснення адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця є фундаментальною основою діяльності адвоката [5]. Лікарська таємниця це медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних чи службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторону життя громадянина, не мають права розголошувати ці відомості, крім передбачених законодавчими актами випадків. А при використанні інформації, що становить лікарську таємницю, в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в тому числі у випадках її публікації у спеціальній літературі, повинна бути забезпечена анонімність пацієнта [6]. Таємниця страхування-це інформація, що до діяльності та фінансового стану страхувальника-клієнта страховика, яка стала відома під час взаємовідносин з клієнтом чи з третіми особами при провадженні діяльності у сфері страхування розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту [7]. Таємниця усиновлення – це таємниця перебування на обліку тих, хто бажає усиновити дитину, пошуку дитини для усиновлення, подання заяви про усиновлення та її

розгляду, рішення суду про усиновлення [8]. Таємне голосування – вид голосування, при якому учасники голосують анонімно. Часто застосовується на багатьох рівнях виборів. В Україні наймасштабнішим застосуванням таємного голосування є президентські вибори. Важливим критерієм таємного голосування є виключення контролю за волевиявленням голосуючого. Найпоширеніше таємне голосування бюлетенями, які заповнюються виборцями (голосуючими) в окремій кімнаті або кабіні, як правило на спеціальних виборчих дільницях і опускаються до виборчої скриньки (урни) в складеному вигляді або спеціальному конверті.

Таємне голосування гарантує стаття 71 Конституції України, Закони України «Про всеукраїнський референдум», «Про місцеві вибори», «Про вибори Президента України», «Про вибори народних депутатів України». Нотаріальна таємниця – сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті майнові та немайнові права і обов'язки тощо [9]. Журналістська таємниця – інформація про особу, що бажає залишитися анонімним джерелом інформації, що стала відома журналісту, посадовим особам, журналістському та службовому персоналу засобу масової інформації при виконанні ними своїх професійних обов'язків [10]. Статтею 31 «Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо» [12].

Згідно зі статтею 1 під електричним зв'язком слід розуміти передачу, випромінювання або прийом знаків, сигналів, письмового тексту, зображень та звуків або повідомлень будь-якого роду по радіо, проводових, оптичних або інших електромагнітних системах, а під поштовим зв'язком – приймання, обробку, перевезення та доставку письмових відправлень, матеріальних цінностей, виконання доручень щодо грошових переказів, банківських операцій [11].

Сьогодні науковці схильні до простого перерахування різновидів професійних таємниць, ніж пошуку підстав для розробки їх класифікації. Усталене віднесення одних таємниць до категорії професійних у сучасних умовах динамічного розвитку суспільних відносин не має продуктивного результату наукових досліджень. тому критичне осмислення проблеми класифікації професійних таємниць потребує діалектичного підходу до розуміння сукупності суспільних відносин, що виникають з приводу збереження певної інформації, яка стає предметом професійної таємниці. Таким чином, за сферою професійної діяльності можливо виокремити певні різновиди професійних таємниць: по-перше,

професійні таємниці юридичної діяльності, зокрема, таємниця суддів або «нарадчої кімнати суддів», слідча таємниця, професійна таємниця експерта, адвокатська таємниця, професійна таємниця нотаріальних дій, а також записів актів громадянського стану, таємниця усиновлення; по-друге, професійні таємниці господарської та фінансово-економічної діяльності, зокрема, банківська таємниця, комерційна таємниця, аудиторська та податкова таємниця; по-третє, професійні таємниці діяльності з надання послуг, зокрема, журналістська, таємниця сповіді, таємниця листування, телефонних та інших переговорів, лікарська таємниця [13].

Список використаних джерел:

1. Бачило И.Л., Лопатин В.Н., Федотов М.А. Информационное право/ Под ред. акад. РАН Б.Н. Топорнина. – СПб, 2001. – С. 538.
2. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88.
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356.
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 глава 10 стаття 60.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012.
6. Про захист персональних даних: Закон України від 1.06. 2010 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 34, ст. 481.
7. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78.
8. Сімейний кодекс України від 10 01 2002 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст. 135.
9. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 39, ст. 383.
10. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 48, ст. 650.
11. Про зв'язок: Закон України від 16.05.1995 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, № 20, ст. 143.
12. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
13. Резніков Г.І. «Професійна таємниця: поняття, ознаки та види» Видавництво трибуна докторанта, аспіранта і здобувача випуск 2013(26). – С. 280–292.